

דרשות ר' יהושע אבן שועיב, פרשת בהעלותך (תלמיד הרשב"א)

ובהשתמש האדם באלו המדות כראוי עובד השם בהם, ובהשתמש בהם שלא כדין הוא מאבד גופו ונפשו. ואנו צריכין לבאר היאך באו לתועלת האדם ולעבודת השם, והוא כשהאדם מתקנא בחסידים ובחכמים בדרכיהם ויוצא בעקבותיהם ולומד ממעשיהם, זו הקנאה היא טובה, ומשתמש בה בענין שהיא נטועה במוח כי שם החכמה ובה משכנה. וזהו מאמרם ז"ל קנאת סופרים תרבה חכמה. וזהו מאמר שלמה אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת ה' כל היום. כלומר, אל תחמוד ותקנא עושר ומעלת החטאים, אלא תקנא ביראים ו[ב]חסידים ללכת בדרכי השם, וזו היא יראת ה' ובה מצוה להתקנאות, וגם כן לקנאת ברשעים ובחטאים ליסרם ולהוכיח, כמו שכתוב כי קנאתי בהוללים. קנא קנאתי, בקנאו את קנאתי, כמו שבא בענין פנחס ואליהו.

וכן התאווה נטעה השם בכבוד לעבודתו, ולקיים הגוף לאכול ולשתות הצריך לו לשובע נפשו, כמו שכתוב צדיק אוכל לשובע נפשו. וכתוב כי תאווה נפשך, כי לולי התאווה ימות האדם, ולכן כשיחלה זה הכח, צריך לבקש לו רפואה כמו שהוא ברפואות לחזק תאות המאכל, וזו היא עבודת השם, כי לא המתים יהללו יה, וכמו שאמר חזקיהו כי לא שאול תודך מות יהללך חי חי הוא יודך כמוני. כי בהיות האדם בריא וחזק יכול לעבוד השם, ואם הוא חלש ותש כח אינו יכול לעבדו. וכמו שאמרו ז"ל בר בי רב דיתב בתעניתא כלבא ליכול בשירותיה. ונקר' הנזיר חוטא. ואמרו בירוש' לא דייך מה שאסרה תורה וכו', ואמר הכתוב צדיק אוכל לשובע נפשו, ואמרו ז"ל עתיד אדם ליתן דין על מה שראו עיניו ולא נהנה ממנו. ואמר שלמה שמח בחור בילדותיך וגו'. והלך כלומר על המיצוע ולא תרבה המותרות, וכן תאות המשגל היא מעבודת השם, ולכן באו רפואות גם בזה לפריה ורביה לקיום המין, וכשהאדם משתמש בזה הכח לזו הכוונה הוא עובד השם.

וכן הכבוד נטעו השם בלב לגבורת לבו בדרכי השם שיתכבד בעשיית המצות ולא יהיו מזולזלין בעיניו, ילך בציציתו וילך בלולבו לבית הכנסת ולא יאמר אתבזה בזה, הוא שאמר דוד "ונקלותי עוד מזאת." ויתכבד ויתגאה ברשעים ושלא יקל בעיניהם, וינהג סלסול בעצמו לכבוד תורתו דכתיב "סלסלה ותרוממך", וכמו שהזהירו ז"ל לתלמיד חכם שיהיה מסולסל בבגדיו ולא ימצא רבב בבגדו. ואמרו כל משנאי אהבו מות זה הנמצא רבב וכתם בבגדו. ואמר אל תקרי משנאי אלא משנאי.